

Hakemli Makale / Refereed Article

Geliş Tarihi / *Received*: 23.09.2016 • Kabul Tarihi / *Accepted*: 20.10.2016

**Osmanlı Devletinde Kalpazanlık Faaliyetleri ve Uygulanan
Cezalar (1789-1808)***

Suha Oğuz BAYTİMUR**

Öz

Osmanlı Devleti kuruluşundan itibaren iktisadi alanda çeşitli düzenlemelerde bulunmuştur. Bu düzenlemelerden biri de kendi adına para basma ve paranın değerini belirlemek olmuştur. Paranın darphanede basımında tek yetki sahibi olan Osmanlı Devleti, kişilerin para basmalarına ve paranın üzerinde oynama yapılmasına kesinlikle izin vermemiştir. Bu minvalde çeşitli kanunlar çıkarılmış ve kanunlara aykırı faaliyetlerde bulunanların cezalandırılmasını öngörmüştür. İncelenen dönemde Osmanlı Devleti sınırları içerisinde kalpazanlık faaliyetlerine rastlanmaktadır. Bu tür faaliyetlerde bulunan kişiler yakalanıp gözaltında tutulmuş ve suçları sabit olması durumunda ağır şekilde çeşitli cezalara çarptırılmışlardır.

Anahtar Kelimeler: *Para, Kalpazanlık, Sürgün Cezası, Hapis Cezası ve İdam Cezası.*

Counterfeiting Activities and Punishments During Ottoman State (1789-1808)

Abstract

Ottoman State has made various arrangements on the economic field from the foundation period. One of the arrangements is printing money and determining its value. Ottoman State is only authorized about printing money in mints, so it has never given permission the persons to print money and to determine its value. In this context, Ottoman State has removed laws and has given punishments to the persons who have not imlement these laws.

The counterfeiting activities It has been witnessed in the limits of Ottoman State in the studying period. The persons who have made counterfeiting activities have been arrested and have been punished if they are guilty.

Keywords: *Money, counterfeiting, exile punishment, prison punishment, death punishment.*

---

* Bu makale 2011 yılında Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde tamamlanan "Osmanlı Devletinde Hapis ve Sürgün Cezaları (1791-1808)" isimli doktora tezinden üretilmiştir.

** *Sinop Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Öğretim Üyesi,
obaytimur@hotmail.com*

Giriş

Para, icadıyla beraber iktisadi alanda önemli bir yere sahip olmuştur. Farklı dönemlerde devletlerin bastırdığı paraların değeri, içerdiği madenler ve bu madenlerin miktarıyla belirlenmektedir. Değerli madenler kullanılarak basılan paralar devletlerin güç ve kudretlerinin birer göstergesidir. Bu nedenle devletler, paralarının değerini korumak için gayret göstermişlerdir.

Osmanlı Devleti kuruluşunda bağımsızlığın sembolü olan ilk akçesini bastırması ve sınırları içerisinde kullanıma sunmuştur. İlk olarak merkezde basılan para, sınırların genişlemesiyle beraber yine devlet tarafından farklı bölgelerde de basılmaya başlanmıştır. Madenlere yakın bölgelerde basılan paranın devlet sınırları içerisinde kolaylıkla dolaşımı sağlanmıştır¹. Ayrıca Osmanlı Devleti, sınırları içerisinde resmi parasının yanında farklı devletlere ait paraların kullanımına da izin vermiştir². Böylelikle Osmanlı Devleti, sınırları içerisinde paranın dolaşımında iç dengenin oluşmasına gayret göstermiştir. Yine Osmanlı Devleti tedavülde olan paranın basımına itina göstermiş ve herhangi bir hata olmaması yönünde kanunnameler yayınlanmıştır³.

Osmanlı Devleti darphanede basılan paranın değerinin korunmasına ve devlet içerisinde dolaşımına özen göstermiştir. Bununla ilgili çeşitli kanuni düzenlemelerde bulunmuştur. Kanunlara aykırı davranışlarda bulunanların cezalandırılacağına dair kanunlar düzenlenmiştir. Fakat alınan tedbirler ve çıkarılan kanunlara rağmen para ile ilgili olarak kanunlara aykırı faaliyetlere rastlanmaktadır. Bu faaliyetlerden biri de sahte para basımı olan kalpazanlık olaylarıdır.

1. Kalpazanlığın Tanımı ve Çeşitleri

Kalpazan, kalp para yapan hakkında kullanılan bir tabirdir. Yalancı ve güvenilmez anlamları da vardır⁴. Osmanlı Devleti'nde kalpazan ifadesi yerine kallâb, kalpen, sikkezen, zebânzedî ifadeleri de kullanılmaktadır⁵.

Osmanlı Devleti'nde sahte para basımında kullanılan bir diğer ifade ise kalp akçe ifadesidir. Kalp akçe, akçenin taklidi olarak yapılan para hakkında

¹ Halil Sahillioğlu, "Bir Mültezim Zimem Defterine Göre XV. Yüzyıl Sonunda Osmanlı Darphane Mukâta'aları" *İktisat Fakültesi Mecmuası* 23/1-2, İstanbul, 1962, s.148

² Mustafa Öztürk, "Osmanlı Para Politikası", *XIII. Türk Tarih Kongresi* III.Cilt, 3.Kısım, Ankara, 1999, s.1595-1596.

³ Ahmed Akgündüz, *Osmanlı Kanunnameleri ve Hukuki Tahlilleri*, Cilt 1, İstanbul, 2006, s. 534.

⁴ Mehmet Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, Cilt 2, İstanbul, 1993, s.153.

⁵ Orhan Kılıç, "XI. Yüzyılın ikinci Yarısında Osmanlı Devleti'nde Kalpazanlık Faaliyetleri", *Osmanlı Ansiklopedisi*, C.3, Ankara, 1999, s.180.

kullanılan bir tabirdir. Daha sonra madeni paraların her çeşidinin kalpına bu ad verilmiştir⁶.

Kalpazanlık faaliyetleri farklı usullerde uygulanmaktadır. Bunlardan ilki, ayarı düşük ve içinde bulunması gereken miktar kadar gümüşün bulunmadığı paralar imal edilmesidir. Bu tür kesilen akçelerin içerisinde bakır oranı fazla olduğundan dolayı bu akçeler kızıl akçe olarak anılmaktaydı⁷. Osmanlı Devleti'nde bakır paraların 17. yüzyılın sonlarında fazlasıyla artması ekonomiyi olumsuz etkilemiştir. Bu faaliyetlerin artması sonucu Osmanlı Devleti sınırları içerisine gemiler dolusu bakır girmiştir. Bu durum kalpazanlık faaliyetlerinin artmasına neden olmuştur. Sonuçta bakır paralar önemini kaybetmiş ve kullanımdan kaldırılmıştır⁸.

Bir diğer kalpazanlık usulü ise altın paraların içerisine gümüş katılarak gümüş altın denilen kalp altınların kalpazanlar tarafından yapılmasıydı. Bunlara hariç altın da deniliyordu. Ayrıca kalpazanlık usulleri içerisinde en çok başvurulan metot ise kırkık akçe veya eksik ağırlıklı para kesimi şeklinde oluyordu. Kalpazanlar ellerine geçirdikleri akçelerin etrafını kırarak elde ettikleri gümüşten eksik ayarlı yeni paralar keserek piyasaya sürüyorlardı⁹.

2. Osmanlı Devleti'nde Kalpazanlık Faaliyetlerine Karşı Alınan Önlemler

Osmanlı Devleti'nde kalpazanlık faaliyetleri, incelenen dönem öncesinde de yaygın bir şekilde görülmektedir¹⁰. Devlet içerisinde tedavülde olan paranın yanında çok miktarda kalp akçe ve kırık akçeye de rastlanmaktadır¹¹. Bu durum karşısında Osmanlı ekonomisi büyük zarar görmekte ve bu durumu engellemek amacıyla çeşitli tedbirler almaktadır.

Osmanlı Devleti öncelikle kalpazanlık faaliyetlerinin ortaya çıkmasını engellemek amacıyla kanunlar çıkarmıştır. Fatih Sultan Mehmet döneminde çıkarılan kanunname; "Her kanda kalbazan bulunursa, ol yerün kadısı ve subaşı katına iledüb anlar dahi teftiş edüb göreler. Şer' ile kalbazanlığı sabit olursa hükm edeler, mezkûr kulum boğazından asub rızkını beğlik ede, kimesne mani olmaya¹²" şeklinde kalpazanlık faaliyetleri yasaklanmış ve yapanların yakalanıp cezalandırılması emredilmiştir. Yine Fatih devrinde Bosna Sancağı

⁶ Mehmet Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, Cilt 2, İstanbul, 1993, s.153.

⁷ Orhan Kılıç, "XI. Yüzyılın ikinci Yarısında Osmanlı Devleti'nde Kalpazanlık Faaliyetleri", *Osmanlı Ansiklopedisi*, C.3, s.181.

⁸ Ahmet Tabakoğlu, *Türk İktisat Tarihi*, İstanbul, 2000, s.272.

⁹ Orhan Kılıç, "XI. Yüzyılın ikinci Yarısında Osmanlı Devleti'nde Kalpazanlık Faaliyetleri", *Osmanlı Ansiklopedisi*, C.3, s.181.

¹⁰ Şevket Pamuk, *Osmanlı Ekonomisi ve Kurumları*, İstanbul, 2013, s.126.

¹¹ Mustafa Akdağ, *Türk Halkının Dirlik ve Düzenlik Kavgası "Celali İsyanları"*, Ankara, 1999, s.54.

¹² Ahmed Akgündüz, *Osmanlı Kanunnameleri ve Hukuki Tahlilleri*, Cilt 1, s.482, 502,

kanunnâmelerinde kişilerin kalpazanlık yaptıklarının tespit edilmesi ve yanlarında veya evlerinde kalp akçe, kalp zulta, müzevver tuğralı ve zincirli altın sikkelerin bulunması halinde siyaset edilmeleri meşru görülmüştür¹³.

Osmanlı Devleti farklı dönemlerde olduğu gibi incelenen dönem içerisinde de kalpazanlık faaliyetlerini önlenmeye çalışmıştır. Bu amaçla çıkarılan kanunlar halka bildirilmiştir. Kişilerin bu tür davranışlarda bulunmaları yasaklanmış ve kalpazanlık faaliyetlerine karışanların cezalandırılacağı ifade edilmiştir¹⁴. Bu tür davranışlarda bulunanların suçlarının sabit olması halinde siyaseten katl edilmelerine dair kanunlarda çıkarılmıştır¹⁵.

Osmanlı Devleti kalpazanlık faaliyetlerine karışanları ağır bir şekilde cezalandırmıştır. İncelenen dönem içerisinde tespit edilen olaylarda kalpazanlık suçuna karışan kişilere çeşitli cezalar uygulanmıştır. Uygulanan cezalar ağır olmasına rağmen kalpazanlık faaliyetlerinin önlenmesine engel olunamamıştır¹⁶. Kalpazanlık olaylarına karışanlara uygulanan cezalar arasında genellikle küreğe koyma cezası, kalabend cezası ve sürgün cezası da görülmektedir. Olayların artması üzerine kalpazanlık faaliyetlerine karışanların yakalanmaları durumunda idam edilecekleri, hafif suç unsurlarında ise küreğe konulacakları bildirilmiştir¹⁷.

3. Osmanlı Devleti'nde Kalpazanlık Olayları ve Uygulanan Cezalar

Ele alınan dönemde Osmanlı Devleti'nin idari, siyasi ve sosyal yapısında oluşan sorunlar, iktisadi yapıyı da etkisi altına almıştır. Devletin ekonomik yapısında meydana gelen bozulmalar birçok sorunu da beraberinde getirmiştir. Bu sorunlardan biri de kişilerin kanunlara aykırı bir şekilde haksız kazanç elde etme isteğidir. Haksız kazanç elde etme yolları kişilerin yaptıkları işlere ve konumlarına göre değişmekle beraber çeşitlenmektedir. Belgelerden tespit edilebilen iktisadi suçlar genellikle; vergi kaçırma, hırsızlık, tefecilik, kaçakçılık, fahiş fiyat uygulamaları, yolsuzluk, rüşvet ve kalpazanlık suçlarından oluşmaktadır¹⁸.

İktisadi alanda kanunlara aykırı davranışlar içerisinde yer alan kalpazanlık olayları, incelenen dönem içerisinde yer almaktadır. Kalpazanlık olaylarıyla ilgili olarak; "Cendruz tarafına sefere giden askerlerden bazıları Sarıgöz civarında Arakil isimli zımmiden altın satın almışlar. Fakat almış oldukları altınların sahte olduğu anlaşılması üzerine Arakil yakalanarak gözaltına alınmıştır. Yapılan tahkikatta Arakil suçunu ikrar etmiştir. Katrina isimli kadının evinden ve onun

¹³ Ahmet Akgündüz, Osmanlı Kanunnameleri, C.1, s.481.

¹⁴ Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Divan-ı Hümâyûn, Bâb-ı Âsafî ve Defterhâne-i Âmire Defterleri 1 Nolu Mühimme-i Mektume Defteri, A.DVNS.MKM.MHM.d/S.61/B.172, C.DRB.8.

¹⁵ Ahmet Mumcu, Osmanlı Devleti'nde Siyaseten Katl, Ankara, 2007, s.44.

¹⁶ Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Cevdet Tasnifi, Cevdet Darphane, C.DRB.374. C.DRB.288.

¹⁷ Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Hattı Hümayun, H.H.14097.

¹⁸ Konuyla ilgili detaylı bilgiye bakınız; Suha Oğuz Baytimur, Osmanlı Devletinde Hapis ve Sürgün cezaları (1791-1808), Basılmamış Doktora Tezi, Elazığ, 2011. s.129-132.

kardeşi olan Kostantin'den bu altınları alırım şeklinde ifade vermiştir. Katrina'nın evinde yapılan aramalarda kalp paralara ve kalpazanlıkta kullanılan aletlere rastlanması üzerine Katrina, Bakkal Tanaş ve Kostantin gözaltına alınmıştır. Yapılan sorgulamada Kostantin'e aletleri kimden aldığı sorulmuş ve konuşması amacıyla darp edilmiştir. Kostantin ifadesinde kalp paraları nerelerde yaptıklarını ve kimlerle işbirliği yaptığını ifade ederek olaya dâhil olan altı gayrimüslimin yakalanmasını sağlamıştır. Bunlardan pasif halde olan bir kişiye yalnız kürek cezası, yardım edenlere katle bedel kürek cezası ve kalpazanlık işini asıl düzenleyen kişilere ise daha sonradan cezalarının tertip edileceği bildirilmiştir¹⁹.”

Başka bir belgede; “Kanunlar ile yasaklanan ve ağır cezalar öngörülen kalpazanlık faaliyetlerine karışan bir şahsın Tekfurdağı'na firar ettiği bildirilmiştir. Bu kişinin her nerede olursa olsun yakalanması amacıyla emir verilmiştir. Yapılan araştırmalar sonucunda kişi yakalanmış ve ceza olarak küreğe konulmuştur. Bu şahıs Marmara Denizi açıklarında cezasını çekmiş olduğu gemide boğazında ve ayağında demirlerin olmasına rağmen kendini suya atmış ve boğularak ölmüştür. Bu şahsın ölümünün merkeze bildirilmesi üzerine, bu kişinin hak ettiği cezayı bulduğu belirtilmiştir²⁰.”

Bir başka belgede; “Ahi Çelebi Kazası'nda bazı kişilerin kalpazanlıkla uğraşıp, Filibe Kazası'na sikke ve akçe gönderdikleri tespit edilmiştir. Bu şahıslar yapmış oldukları bu davranıştan dolayı yakalanmış ve hapsedilmişlerdir²¹.”

Yine bir başka belgede; “Esbkeşan hassında kalpazanlıkla uğraşan bir şahsın aletleriyle beraber ele geçirildiği ve hapsedildiği bildirilmiştir. Bu şahsın, hapiste bulunduğu sırada boynunda ve ayağında bulunan bendleri kırdığı ve firar ettiği bildirilmiştir. Ahali bu şahsı yakalamak amacıyla peşine düşmüş ve tüfenk ile vurup öldürmüştür. Kalpazanlık yapan bu şahsın firar etmesi sırasında kaçarken vurulup öldürüldüğünün bildirilmesi üzerine, şahsın başının ve aletlerinin merkeze gönderilmesi istenmiştir²².”

Yine bir başka belgede; “İstanbul'da bir şahsın kalpazanlık yaptığının tespit edilmesi üzerine evlatlarına merhamet edilerek, evlatlarıyla birlikte İzmir'e katle bedel bir daha İstanbul'a gelmemek üzere sürgün cezası verilmiştir²³.”

Bir başka belgede ise; “Bursa'da üç kişinin, kanunlara aykırı olmasına rağmen kalpazanlık faaliyetlerinde bulunduğu ve bu şahısların da bu işlerle iştigal ettikleri halk arasında bilinmektedir. Yapılan tahkikat üzerine bu şahısların üzerinde kalp para olduğu, bu paraları çarşı ve pazarlarda kullandıkları tespit

¹⁹ Sonradan cezalarının tertip edileceği şeklinde belirtilen ifade ile kişilere idam cezasının uygulanacağı anlaşılmaktadır. H.H.15079.

²⁰ H.H.14097.

²¹ Suha Oğuz Baytimur, Osmanlı Devletinde Hapis ve Sürgün cezaları (1791-1808), Basılmamış Doktora Tezi, s130. C.DRB.2588.

²² H.H.10167

²³ Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Cevdet Tasnifi, Cevdet Zaptiye, C.ZB.405.

edilmiştir. Ayrıca bu üç şahıs yakalandığında yanlarında kalpazanlık faaliyetlerinde kullanılan alet ve edevat ile bir miktar kimya ve ecza eşyası olduğu tespit edilmiştir. Bu üç şahıs yapmış oldukları bu davranıştan dolayı yakalanıp Kıbrıs'a sürgün edilmişlerdir. Sürgün edilen üç şahıs üç yıl altı ay on sekiz günlük mahkûmiyet sonunda affedilip serbest bırakılmıştır²⁴.”

Yine bir başka belgede; “İstanbul’da bulunan ve Ahmet Efendi olarak bilinen şahsın kalpazanlık faaliyetlerinde bulunduğu belirtilmiştir. Yapılan araştırmada bu şahsın yanında kalp akçe olduğunu dile getirdiği öğrenilmiştir. Bunun üzerine bu şahsın yakalanıp cezalandırılması istenmiştir. Ahmet Efendi işlemiş olduğu bu suçtan dolayı yakalanmış, kendisine gerekli ceza verilmesi gerekirken dört evladına merhamet edilerek suçu hafifletilmiş ve Magosa’ya katle bedel sürgün edilmiştir. Ahmet Efendi altı ay yirmi altı günlük mahkûmiyet sonunda affedilip serbest bırakılmıştır²⁵.”

Kalpazanlık suçuna karışanlara bir şekilde yardım eden devlet görevlileri de suçlu bulunarak cezalandırılmışlardır. Bununla ilgili örnek belge olarak; “Beğşehir-i Aydın Kazası’nda bulunan Kalaycıoğlu Mehmed, Molla Halil ve Tavas Kazası sakinlerinden Abdulfettahoğlu İbrahim isimli üç şahsın birlikte evlerinde sahte para bastıkları tespit edilmiştir. Kaza voyvodası Dünbayoğlu Mehmed ve kethüdası Mustafa, gizlice bu şahısların evlerine baskın yapıp, sahte paralar ile kullanılan alet ve edevatı tespit etmişlerdir. Kaza voyvodası Dünbayoğlu Mehmed ve kethüdası Mustafa tarafından bu şahısların mallarına el konulmuş ve daha sonra serbest bırakılmışlardır. Bu şahısları serbest bırakmasından dolayı bölgede bulunan voyvoda ve kethüda, Seddülbahir Kalesi’ne hapsedilmiştir. Voyvoda ve Kethüda iki ay on günlük mahkûmiyet sonunda affedilip serbest bırakılmıştır²⁶.”

Yine bir başka belgede; Galata’da Margarir isimli zımmi, bir sarrafa on iki adet yaldızlanmış beşlik altının sahte olup olmadığını anlamak amacıyla balık pazarında bulunan bir sarrafa göstermiştir. Burada zabıtlar tarafından yakalanan Margarir’e bunları nereden bulduğu sorulduğunda “bir zımmiden alacağım vardı, uzun zamandır onu arardım, onunla tesadüfen karşılaştık, onu sıkıştırdım ve zorladım bunun üzerine bunları bana emanet olarak verdi ve sonra borcu olan parayı getirip bana verdiği yaldızlı paraları geri alacağını söyledi” şeklinde ifade edilmiştir. Bu durum sarrafa sorulduğunda, sarraf da kendisine paraların eksik ve sahte olup olmadığına bakması için getirildiğini ifade etmiştir.

²⁴ 23 Temmuz 1791–11 Şubat 1795 tarihleri arasında cezalandırılmıştır. 25 No’lu A.DVNS.KLB.d/s.57/B.239.

²⁵ 15 Temmuz 1799–11 Şubat 1800 tarihleri arasında cezalandırılmıştır. Ahmet Efendi’nin eşinin göndermiş olduğu arzuhalde kendisinin ve çocuklarının perişan olduğunu belirtmiş, eşinin serbest bırakılmasını talep etmiştir. Talep üzerine eşine ve çocuklarına merhamet edilerek Ahmet Efendi serbest bırakılmıştır. A.DVN.KLB./D.164/B.26.

²⁶ 5 Şubat 1791–15 Nisan 1791 tarihleri arasında cezalandırılmıştır. 25 No’lu A.DVNS.KLB.d/s.20/B.69.

Yapılan tahkikatta Margarir'e bu paraları kimden aldığı sorulmuş ve Margarir bu kişinin adını dahi bilmediğini ifade etmiştir. Kısa süre sonra Eyüp'te Yani isimli bir zımminin üzerinde yaldızlı gümüş ve bir miktar ufak akçe bulunduğu bildirilmiştir. Margarir ile Yani yüzleştirilmiş ve Margarir parayı bu adamdan aldığını söylemiştir. Yani ise bu paraları geçici süre ile verdiğini tekrar kendisinden alacağını ifade etmiştir. Yani'ye parayı kime yaldızlattığı sorulduğunda ise parayı zımmin Dimo'ya verdiğini, onun da zımmin Hacro'ya yaldızlattığını ifade etmiştir. Olayların açığa çıkması üzerine, Margarir suçsuz olduğu için serbest bırakılmıştır. Bir süre sonra ise diğerleri de affedilip serbest bırakılmıştır²⁷.

Yine bir başka belgede; "Ayvalıkta bir kayık içerisinde yakalanan Muhammed ve Mustafa isimli iki kayıkçının, kayıklarında kalpazanlıkta kullanılan aletlere rastlanılmıştır. Bunun üzerine Muhammed ve Mustafa yakalanarak Der-sa'adete gönderilmiştir. Yapılan sorgulamada Muhammed ve Mustafa kalpazanlıkta kullanılan aletlerin kendilerine ait olmadığını, iki gayri müslimin bu aletleri kayıkta bırakıp sonra alacaklarını söyleyip gittiklerini, fakat gelmediklerini ifade etmişlerdir. Bunun üzerine Ayvalık ve çevresinde yapılan tahkikatta, sözü edilen zımminlerin izine rastlanılamamıştır. Bunun üzerine yapılan sorgulamalar sonucunda bu şahısların bu işi yapabilecek kabiliyette ve bilgide olmadıkları anlaşılmış olmasına rağmen, başkalarına örnek olması için bu şahıslara da kürek cezası uygulanmıştır²⁸."

Sonuç

Osmanlı Devleti'nde incelenen dönemde ve bu dönem öncesinde iktisadi alanda kanunlara aykırı birçok davranışa rastlanmaktadır. Bu olumsuz davranışlardan biri de ekonominin temel taşlarından biri olan para üzerinde yapılan oynamalardır. Kalpazanlık olarak ifade edilen bu davranışlar ile kişiler kanunlara aykırı bir şekilde haksız kazançlar elde etmeye çalışmışlardır. Osmanlı Devleti kalpazanlık faaliyetlerini önlemek amacıyla çeşitli kanunlar çıkarmış ve bunların uygulanmasına gayret göstermiştir. Fakat Osmanlı ekonomisinin bozukluğu ve toplumda suç oranlarının sürekli olarak artması, bu faaliyetlerin önlenmesine engel olamamıştır. Aksine bu suç artmış ve piyasada kalp akçeler oldukça fazlaşmıştır. Osmanlı Devleti bu durumu engellemek amacıyla cezaların artırılmasına ve kalpazanlık faaliyetlerinde bulunanların yakalanmasına çaba göstermiştir ve kalpazanlık suçundan yakalanan kişilerin cezalarının uygulanması yönünde kararlılık göstermeye çalışmıştır. Devletin bu çaba ve gayretlerine rağmen, kalpazanlık suçu önlenememiştir. Yapılan araştırmalarda her dönemde kalpazanlık faaliyetlerine rastlanılmaktadır.

²⁷ H.H. 13268. Belgeye düşülen şerhte "Geçende Altun kat' itmiş birkaç mel'unu idam itmediniz olacağı böyledir" şeklinde ifade bulunmaktadır.

²⁸ H.H.11414.

Bibliografya

1. Arşiv Vesikaları

1 Numaralı Mühimme-i Mektume Defteri

25 Numaralı Kalabend Defteri

46 Numaralı Kalabend Dosyası

Cevdet Tasnifi;

Cevdet Darphane: 8, 288, 374, 2588

Cevdet Zaptiye: 405

Hatt-ı Hümayun: 10167, 11414, 14097, 15079

2. Tetkik Eserler

AKDAĞ, Mustafa; Türk Halkının Dirlik ve Düzenlik Kavgası “Celali İsyamları”, Ankara, 1999.

AKGÜNDÜZ, Ahmed; Osmanlı Kanunnameleri ve Hukuki Tahlilleri, Cilt 1, İstanbul, 2006.

BAYTİMUR, Suha Oğuz; Osmanlı Devletinde Hapis ve Sürgün cezaları (1791-1808), Basılmamış Doktora Tezi, Elazığ, 2011.

KILIÇ, Orhan; “XI. Yüzyılın ikinci Yarısında Osmanlı Devleti’nde Kalpazanlık Faaliyetleri”, *Osmanlı Ansiklopedisi*, C.3, Ankara, 1999.

MUMCU, Ahmet; Osmanlı Devleti’nde Siyaseten Katl, Ankara, 2007.

ÖZTÜRK, Mustafa; “Osmanlı Para Politikası”, *XIII. Türk Tarih Kongresi* III.Cilt, 3.Kısım, Ankara, 1999.

PAKALIN, Mehmet Zeki; Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, C.2, İstanbul, 1993.

PAMUK, Şevket Osmanlı Ekonomisi ve Kurumları, İstanbul, 2013.

SAHİLLİOĞLU, Halil; “Bir Mültezim Zimem Defterine Göre XV. Yüzyıl Sonunda Osmanlı Darphane Mukâta’aları” *İktisat Fakültesi Mecmuası* 23/1-2, İstanbul, 1962.

TABAKOĞLU, Ahmet; Türk İktisat Tarihi, İstanbul, 2000.